

נח:

עין משפט‏ **נר מצוה**

קח א מיי פֿיט מהל' מלכס' הלכה ה ופייד מהלכות חסורי ביאה הלכה י סמג עשין קכז: קו ב מיי פֿיט מהלכות חסורי ביאה הלח"א: קו ג ד ה מיי פֿיט מהל' מלכס' הלכה ח: קח ו מיי שס הלכה ז: קכז ז מיי פֿיי שס הלכה ו ןופ"ה מהל' חובל הלכה יג:]

ק"ח מיי פ"ה מהלכות חובל ומויק הלכה ז סמג עשין ט טוש"ע חו"מ סימן סק ע"ף ה: **קרא** ט י מיי פ"י מהל' מלכס' הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח עֶמְרָם אֶת יִכְבֹּד בִּתּוֹתָיו לֹאֲשֶׁה וְתוֹלַד לוֹ אֶת אֲהֲרֹן וְאֶת מִשֵּׁה וְשֵׁנִי דָּוִי עֶמְרָם יִשְׁבַּע וְשִׁלְשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה: שְׁמוֹת ו כ 2. וְגַם אֲמָנָה אֲחֹתוֹ בַּת אָבִי הוּא אֶךְ לֹא בַת אִמִּי וְתוֹדִי לִי לֹאֲשֶׁה:

בראשית כ יב בי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תבן אמונתך בהם: תהלים פט ג 4. על פן יענב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו ויהיו לבשר אחד: בראשית כד 5. והפן בה ובה וירא בי אין איש וכן את המצורץ ויטמנהו בורל:

שמות ב יב 6. מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר:

משלי כ כה 7. ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך: ויצא אליו האיש קשר ויטקירו ביום החלב וקח לך באשר תאחד נפשך ואמר לא בי עתה תתן ואם לא לקחתיו בתוקה: שמואל א ב טו 9. ותהי חטאת הנערים גדולה מאד את פני יי כי נאצו האנשים את מנותן יי: שמואל א ב יז יי: וינמנע מרשעים 10. ויחזע חרפה אולם תשבר: איוב לח טו 11. ואיש זרוע לו הארץ וינשוא פנים ישב בה:

איוב כב ח 12. עבד אדמתו ישבע לחם ומדריך ריקים חסר לב: עז כל ימי הארץ 13. זרע וקציר וקר וחם וקץ וחרף ויום וליילה לא ישתנה: בראשית ח כב

מפני מה לא נשא אדם את בתו. שכתכלה חוה מעץ הדעת הימה ראויה למות מיד ואי משום אדם שהיה שרוי בלא חשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא קין את אחותו: **בְּי איבא** **מיד דְּיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְלְבוּתֵי אַסּוּר**. משמע דלישראל מותר באשתו בשלל כדרכה וכן משמע בְּסוּף פֿ"ז **נדנרים** (דף כ:): ההיא איתמא דאתיא קמיה דרבי אמרה לו רבי ערכמי לו שלחן והפכו אמר לה בתי התורה המירה לו ולאו היינו היא למעלה והוא למטה דמה מפסדת בךך אלל שלל כדרכה שמתערמה כדאמר התם ט אס תענה את בנותי שלל כדרכן ואמר וישכז אותה כדרכה ויענה שלל כדרכה וקשה דבספ"ג דיבמות (דף לד:): חשיב שלל כדרכה מעשה ער ואונן וי"ל דלא אסיר אלל שעושה כן מדיר שלל תמעצר ויכחיש יופיה אלל אס רוב תשמישו כדרכה אלל שזאקראי מתאזר לה שלל כדרכה שריס):

קִין ידא. פ"ה שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בךך וי"ל **דדינא** הוא דהא מקרא דריש חורע רמה תשצר וצפ"ל כל היד (גדה דף יג: וסס) גבי יד ללמה תקלץ אמר **דינא** תנן כדרכ הונא דרז הונא קץ ידא אלמא דינא הוא והא דלשכתאן צפ"ד ו' וה' (ב"ק דף לו.) גבי חנן צישא דרז הונא גופיה לא חייצו אלל ממון שאני הכא דמועד ורגיל בךך היה להכות באגרוף **דדיניה** הוא בךך וכן יד ללמה רגיל בךך):

אלל

לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן ימדקראו לה רביתא דפלגיא מאימת התרתה אמר רב הונא ימשפרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מיד ^ודישראל לא מוחייב וכותי מוחייב אלא אמר רבא יבן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא יעובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפן כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצר] וגו' וא"ר חנינא הסומר לועז של ישראל כאילו סומר לועז של שכניה שנאמר מוקש אדם ילע קודש: מוגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש הַמַּגְבִּיהַ ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר וּאִם לֹא לִקְחָתִי בַּחוּקָה וּכְתִיב וְתָהִי חַטָּאת הַנַּעֲרִים גְּדוּלָּה מֵאֵד רַב הוּנָא אִמְרַי אֵין לוֹ תַקְנָה אֵלָא קְבוּרָה שְׁנֵאמֵר וְאִישׁ זֶרֶע לֹא הָאֲרִץ וּא"ר אֲלֵעִזֵּר לֹא נִתְּנָה קִרְקַע אֵלָא לְבַעֲלִי זֶרַעוֹת שְׁנֵאמֵר וְאִישׁ זֶרֶע לֹא הָאֲרִץ וּאֲר"ל מֵאִי דְכְּתִיב וְעוֹבֵד אֲדַמְתּוֹ יִשְׁבַּע לַחֵם אִם עוֹשֶׂה אָדָם עֲצָמוֹ כְּעַבֵּד לְאֲדָמָה יִשְׁבַּע לַחֵם וְאִם לֹא לֹא יִשְׁבַּע לַחֵם וּאֲר"ל יעובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' ויום וליילה לא ישובתו ואמר מר ז' אזהרה שלהן זו היא מיתתן א'אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב והא

מפני מה לא נשא אדם את בתו. שכתכלה חוה מעץ הדעת הימה ראויה למות מיד ואי משום אדם שהיה שרוי בלא חשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא קין את אחותו: **בְּי איבא** **מיד דְּיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְלְבוּתֵי אַסּוּר**. משמע דלישראל מותר באשתו

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחוזה ורבי עקיבא מוטב לאוקמיה באשת אביו דאיכרי ערות אביו לאפוקי אחות אביו דשאר אביו איכרי ערות אביו לא איכרי ת"ש ^יויקה עמרם את יוכבד דודתו מאי לאו דודתו מן האם לא דודתו מן האב ת"ש ^שוגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי מכלל דבת האם אסורה ותסברא אחותו הואי בת אחיו הואי וכיון דהכי הוא לא שנא מן האב ולא שנא מן האם שריא אלא התם הכי קאמר ליה קורבא דאחות אית לי בהדה מאבא ולא מאמא ת"ש מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו שנאמר ^ככי אמרתי עולם חסד יבנה הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי אמר רב הונא כותי מותר בבתו וא"ת מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו משום עולם חסד יבנה ואיכא דאמרי אמר רב הונא כותי אסור בבתו תדע שלא נשא אדם את בתו ולא היא התם היינו טעמא כדי שישא קין את אחותו משום דעולם חסד יבנה אמר רב חסדא יעבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל כותי ולכלל ישראל לא בא ^הכי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא ^בבן נח שייחד שפחה

לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן ימדקראו לה רביתא דפלגיא מאימת התרתה אמר רב הונא ימשפרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מיד ^ודישראל לא מוחייב וכותי מוחייב אלא אמר רבא יבן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא יעובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפן כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצר] וגו' וא"ר חנינא הסומר לועז של ישראל כאילו סומר לועז של שכניה שנאמר מוקש אדם ילע קודש: מוגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש הַמַּגְבִּיהַ ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר וּאִם לֹא לִקְחָתִי בַּחוּקָה וּכְתִיב וְתָהִי חַטָּאת הַנַּעֲרִים גְּדוּלָּה מֵאֵד רַב הוּנָא אִמְרַי אֵין לוֹ תַקְנָה אֵלָא קְבוּרָה שְׁנֵאמֵר וְאִישׁ זֶרֶע לֹא הָאֲרִץ וּא"ר אֲלֵעִזֵּר לֹא נִתְּנָה קִרְקַע אֵלָא לְבַעֲלִי זֶרַעוֹת שְׁנֵאמֵר וְאִישׁ זֶרֶע לֹא הָאֲרִץ וּאֲר"ל מֵאִי דְכְּתִיב וְעוֹבֵד אֲדַמְתּוֹ יִשְׁבַּע לַחֵם אִם עוֹשֶׂה אָדָם עֲצָמוֹ כְּעַבֵּד לְאֲדָמָה יִשְׁבַּע לַחֵם וְאִם לֹא לֹא יִשְׁבַּע לַחֵם וּאֲר"ל יעובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' ויום וליילה לא ישובתו ואמר מר ז' אזהרה שלהן זו היא מיתתן א'אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב והא

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחם לה אלל באיסור דאחוזה. דתרווייהו ממנש ליכא למימר דא"כ היינו ודבקו) ולא בזכר [נע"א] ותרווייהו באישות ליכא למימר דהא אמו לאו משום אישות דא"כ היינו אשת אביו הלכך תרווייהו באחוזה: ורבי **עקיבא מוטב לאוקמא באשם אביו**. כמשמעותה דקרא דקרי ליה אביו דכתיב יעזב איש את אביו) ואשת אביו אשכתן דקרי גישראל ערות אביו דכתיב (ויקרא יח) ערות אבין היא ולאו לאוקמא באחות אביו דקרא לא משמע הכי דאחות אביו שאר אביו הוא דאקרי ערות אחות אבין לא תגלה כי שאר אבין היא (שס): **דודא**. אחות קהת אביו: **מאי לאו**. אחות קהת אף מן האם הימה והוטרה לעמרם אלמא אחות אב מן האם מותרת לו קודם מתן תורה: לא **דודא מן האב**. אחות קהת מן האב הימה ולא מן האם ואחות האב הוטרה להס. והא דכתיב יעזב איש את אביו ודרשנין) אחות אביו (אביו) באחותו מן האם קאמר דילפינן מוגס אמנה אחותי בת אבי היא): **הא שמע וגם אמנה וכו'**. מכלל דבת האם אסורה קשיא לר"ע: **אחותו הוה**. בתמיהה. הא בת אחיו הוה וכיון דהכי לא שנא מן האם ולא שנא מן האב שריא ליה: **אלל התם הכי הוה אמר ליה קורבא דאחוז וכו'**. בת אחי מן האב היא ולא מן האם ולא משום אסורא והתירא קאמר ליה אלל משום לתקוין דיצורא קמא שאמר אחותי היא קאמר ליה הכי אחותי בת אבי היא דבת אחי צנן אבי היא וקרי לה אחותו דבני צנים הכי הס כצנים והכי היא צבת אביו והאי דקאמר אף לא צת אחי לאו משום דאי הוה אחוז מן האם הויה אסורה אלל משום קושטא דמילתא אמר לו: **חסד יענה**. תחילתו של עולם נענה בחסד שזוה ^האדם הראשון לגמול חסד את בנו ואסרה לו והתירה לקין כדי שיצנה העולם והיינו דכתיב (ויקרא כ) ^ו(כי יקח איש) את אחותו בת אביו חסד הוא מה שהתמי לקין חסד גמלתי עמו: **כוס מוסר צנח**. צין לרבי אליעזר צין לר"ע דקסבר רב הונא לא ילפינן שאר עריות מהנן דכתיבי צהאי קרא מדפרט כל הני שמע מינה דוקא כתיביהו: **עבד**. כנעני של ישראל: **מוסר באמו ובצנח**. וכ"ש בצאר עריות של קורבה: **יאל מכלל כוס**. ופקע שס בן נח מיניא: **ולכלל ישראל לא צא**. דליגור ליה עליה משום דשמא יאמרו צאין מקדושה חמורה לקדושה קלה): **מאימס**. חשיב ליה מיוחדת לו: **מדרגיל למיקרי לה**. צנות העיר: **רביא דפלגיא**. ילדתו של פלוני עבד: **מאימס הסרסה**. שלל תקרא מיוחדת

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שלא בדרבה וכו'
שמותר שאניה נהנית. עי' יומא דף פ"ב ע"א
מוס' ד"ה מה רחל. ובקידושין דף כב ע"ב:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה חסד וכו' שזו לאדם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה שלל כדרכה אף כאל דבק שמתוך שאניה. י"ב עי' קדושין כ"ב ע"ב מאל לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרווייהו כו' וצ"ע ועיין יומא ע"ז ע"ב רש"י ד"ה מביאות כו' ובמ"ש שס הפי"ת בפרק מים חיים וסי' יחמק שס:

לו אס תצא להפקיר עצמה: **משפיע ראשה בשוק**. שהיו רגילות אף הנכריות הנשוואות שלל לצאת בראש פרוע: **שלל כדרכה**. אין כאלן דבק * א' שמתוך שאניה נהנית בדבר אינה נדבקת עמו: **באשם חצירו**. שלל אסרה תורה אלל בדביקה: **ויך אס המארי**. משום דהכה איש עצרי: **מוקש אדם ילע קדש**. הנוקש את האדם היינו ישראל שקריין אדם דכתיב (יחזקאל לד) ואמנה לאני כלן מרעיתי אדם אתם אתם קריין אדם וכו': **ילע קודש**. כאלו לועה את הקדש כלומר כסוטר על לועו. סוטר מכה: **אס לא נקחסי בחוקס**. צנני עלי כתיב שהיו חוקפים בצאר הצבים ואמר אס לא תתן לי אחק בחוקה דייינו כמרים ידו שהיו מגומין להכות: **וזרוע רמה**. הרגיל לרום ידו על חצירו: **קץ ידא**. מאלס אחד שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בךך כדאמר בפרקין דלעיל (דף מו.) צ"ד היו מכין ועושין שלל מן התורה לעשות סייג וגדר לדבר: **איש זרוע**. איש שמניף זרוע לו הארץ מתוקנת לקצורה כלומר ראוי להמיטו ולקוצרו: **לא נסנה קרקע**. כלומר אין ראוי לקנות קרקע אלל לבני זרוע מפני שהתגר רבה ע"י קרקע שבאות בהמות ומפסידות וגנבים צאין וגונצין ועוררין עליו וזרץן שיהא חוק לעמוד כנגדן: **דעבד לאדמה**. לעסוק בה תמיד לחרישה והשקאה וניכוש ועידור: **עובד כוכבי' שצבת**. ממלאכתו יוס שלס חייב מיתה שנא' יוס וליילה לא ישובתו ממלאכה דאבני אדם נמי קאי ולא תימא לא ישובתו אהך ששת עמים דקרא קאי כלומר לא יצטלו ולא יפסקו מלהיות: **פשיטא** לא גרסי' דהא טובא קמ"ל דאבני אדם קאי: **אמר רבינא אפי' שני צצבת**. לא תימא צציתה דקאמר ר"ל לשוס חוצה קאמר ט'דלל לכיוון לשבות כגון צצבת שהוא יוס שציתה לישראל או אחד צצבת שצובתין צוי) אלל מנוחה בעלמא קא אסר להו שלל יצטלו ממלאכה ואפי' יוס שאינו צר צציתה. שני צצבת יומא קמא דלאו יוס צר צציתה נקט ויהי' דהוה מני למינקט שלישי ורביעי: **קוס עשה לא חשיב**. והאי לא ישובתו קוס עשה מאלכה היא: והא

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט, ג] גי' רש"א דלישראל שרי ולכותי אסור (וכי"כ מוס' דהכא ד"ה מי איכא מדקד ועי' מוס' יבמות לד: ד"ה ולל כמעשה וכו' שהי' הגרסא לפניהם כמו דליתא לפנינו הכא וכמנו שס דלא מחייב היינו דבישראל שרי ע"ש,) א גדה יג: ד) [נע' מוס' ע"ז סד: ד"ה אחוז וכו'], ה) רש"ל ס"א. פשיטא אמר רבינא לא נגרסא אלל לשני צצבת, ו) [בדלשית כו, ו] [סס, ח) [נע"א, ט) [בדלשית כו, י) [צ"ל וז"ס אשר יקח, כ) [נע"א, לו] [נע"א כו, ל) צ"ל דליון, מ) צס"א טקף: הנוגרים, ו) ניומא עו: ע"ה ובדש"י שס ד"ה אס תענה וכו' ועוד שס ד"ה מציאו וכו' ומזה לייצב, ט) [נע"ע מוס' יבמות לד: ד"ה ולל כמעשה וכו'], ע) [נע"י מוס' גדה יג: ד"ה דליא],

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה שלל כדרכה אף כאל דבק שמתוך שאניה. י"ב עי' קדושין כ"ב ע"ב מאל לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרווייהו כו' וצ"ע ועיין יומא ע"ז ע"ב רש"י ד"ה מביאות כו' ובמ"ש שס הפי"ת בפרק מים חיים וסי' יחמק שס:

מוסף רש"י

בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה. משום גזל, ואע"פ שאין זו בעלת בעל דלשות אלל דזנות בעלמא כחמורו ובהמנו (דע"ל ח.) אזהרה שלהן זו היא מיתתן. דלאו צנו המלכה יבמות (חז).